

KÜRESEL SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Safiye Çiğdem GÖREN¹, Fazilet Seçil GÖK², Mehmet Tufan YALÇIN³, Feride GÖREGEN⁴, Mehmet ÇALIŞKAN⁵

1 Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü, scgoren@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5576-2091.

2 Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü, fsecelgok@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9916-9978.

3 Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Karaman Merkez Şehit Polis Hakan Yılmaz İmam Hatip Ortaokulu, m.tufan.yalcin@gmail.com, ORCID:0000-0001-8386-2308.

4 Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü, feridegoregen@gmail.com, ORCID:0000-0001-5150-8945.

5 Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü, mcaliskan125@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2552-384X.

Geliş Tarihi: 28.08.2020 Kabul Tarihi: 09.12.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.787145

Öz: Bu araştırma, Korona virüs (COVID-19) salgını sürecinde Ankara’da gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi amacıyla yürütülmüştür. Araştırma kapsamında uzaktan eğitim süreci hakkındaki öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerden alınan görüşler “uzaktan eğitime erişim ve katılım, uzaktan eğitimin organizasyonu, uzaktan eğitimin niteliği ve uzaktan eğitimin geleceği” olmak üzere dört alt boyutta incelenmiştir. Bu kapsamda dört farklı anket formu hazırlanmıştır. Anket formları, 120.524 öğrenci, 127.177 öğrenci velisi, 18.031 öğretmen ve 2.111 okul yöneticisi tarafından cevaplanmıştır. Çalışmada toplanan veriler betimsel istatistikler, t-testi ve Anova analizleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda paydaşların çoğunluğunun uzaktan eğitime kolaylıkla erişim sağladığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin dersleri düzenli olarak işlediği, yöneticilerin öğretmenlerin derslerini sistematik olarak takip ettiği ve dersler hakkında dönüt verdiği belirlenmiştir. Öte yandan, katılımcıların çoğunluğu, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar verimli olmadığını düşünmektedir. Uzaktan eğitimin niteliği ile ilgili okul türünde ortaokulların, paydaşlar arasında da okul yöneticilerinin en olumlu görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin yöneticiler diğer paydaşlara göre, ortaokullar diğer okul türlerine göre daha olumlu görüş belirtmiştir. Uzaktan eğitime erişim boyutunda merkez ilçelerdekiler çevre ilçelere, erkekler kadınlara göre daha olumlu görüşe sahiptir. Ayrıca, çevre ilçelerin merkez ilçelere göre uzaktan eğitim çalışmalarının salgın süreci sonrasında devam etmesini daha fazla istedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Uzaktan Eğitime Erişim, Uzaktan Eğitimin Niteliği, Pandemi, Küresel Salgın

EVALUATION OF DISTANCE EDUCATION DURING PANDEMIC: THE CASE OF ANKARA

Abstract:

This study was conducted with the aim of evaluating the distance education in Ankara during pandemic (COVID-19). In the scope of this study, opinions of students, parents, teachers and administrative staff were investigated under four sub-dimensions; access to and participation in distance education, organization of distance education, quality of distance education and future of distance education. In this scope, four survey forms were prepared. These surveys were applied to 120.524 students, 127.177 parents, 18.031 teachers and 2.111 administrative staff. The data of the study was analyzed via descriptive statistics, t-test and ANOVA. According to the results of the study, most of the participants had access to distance education. It was also found that teachers had their classes regularly, school administrators follow classes systematically and gave feedback to teachers regularly. On the other hand, most of the participants in the study thought that distance education was not as effective as face to face education. When it comes to quality of distance education, secondary schools and administrators had more positive opinions than other participants. Similarly, secondary schools and administrators' opinions about future of distance education was more positive. Moreover, participants in distance districts of Ankara thought more positively about access to distance education than the participants in central districts. In addition, participants in distance districts were much more eager to continue distance education.

Key Words: Distance Education, Access to Distance Education, Quality of Distance Education, Pandemic, Global Pandemic

Giriş

Bulaşıcı salgın hastalıklar tıp literatüründe epidemiler olarak adlandırılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre dünya çapında yayılım gösteren yeni bir bulaşıcı hastalık ise pandemi olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2020). DSÖ'ye göre yaşanan hastalığın pandemi olarak tanımlanabilmesinin üç koşulu vardır; Bunlar daha önce yaşanmamış bir hastalığın ortaya çıkması, hastalığa neden olduğu düşünülen etkenin bulaşıcılık özelliği göstererek tehlikeli boyutta rahatsızlığa sebep olması ile neden olan etkenin sürekli ve kolayca yayılma özelliğine sahip olmasıdır. İnsanoğlu tarih sahnesinde var olduğundan beri pek çok defa bulaşıcı hastalıklarla karşı karşıya kalmıştır. Salgın hastalıklar, ülkelerin ve milletlerin sağlık sistemlerini derinden etkilemelerinin yanı sıra, ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal açıdan da köklü değişimlere sebep olan

olgulardır. Tarih boyunca sağlıklı ortamlarda yaşama, kıtlıktan kaynaklanan açlıklar, uzun yıllar süren savaşlar, doğal afetler gibi etkenler salgın hastalıklara zemin hazırlamıştır (Braudel, 2003). Salgın sürecinde ülkelerin demografik yapıları değişirken, siyasi, sosyal ve iktisadi açıdan büyük çaplı krizler meydana gelmiştir (Yıldız, 2014; Sarıköse, 2013; Ayar, 2007).

Günümüzde tüm dünya Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan ve Çin üzerinden çok hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılan Korona virüsün (COVID-19) yeni bir tipi olarak tanımlanan yeni tip Korona virüs (COVID-19) salgını ile karşı karşıya kalmıştır. Korona virüs ailesi insanlarda ve hayvanlarda hastalığa neden olabilen bir virüs ailesidir. İnsanlarda soğuk algınlığına, Orta Doğu Solunum Sendromuna (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromuna (SARS) neden olan virüslerin hepsi korona virüs türüdür. DSÖ 30 Ocak 2020'de yaptığı toplantıda Çin'den yayılan hastalığın uluslararası boyutta acil bir sağlık durumu olduğunu bildirmiştir (Zhu, Wei ve Niu, 2020). 11 Mart 2020 tarihinde salgın pandemi olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde ise ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür (Sağlık Bakanlığı [SB], 2020).

Pandemi tüm dünya ülkelerinin, sağlık, ekonomi, siyasi sistemlerinde ve sosyal hayatlarında tam bir kaos ve krize neden olmuştur (Can, 2020). Pandeminin krize neden olduğu en önemli alanlardan birisi de ülkelerin eğitim sistemleridir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün 7 Nisan 2020 verilerine göre salgından etkilenen 188'den fazla ülkede okullar ve üniversitelerde eğitime ara verilmiştir. Bu süreçten etkilenen öğrenci sayısı 1.576.021.818 olarak kaydedilmiş ve bütün dünyadaki öğrenci sayısının %92'sini oluşturduğu saptanmıştır (UNESCO, 2020). Okulların kapanması ile öğrencilerin eğitimlerine kopmadan devam edebilmelerini sağlamak amacıyla dünya ülkeleri hızlı şekilde eğitimi devam ettirmenin çözüm yollarını aramaya başlamışlardır. Korona virüsün (COVID-19) aşırı bulaşıcı özelliği göz önüne alındığında halk sağlığı açısından insanların can güvenliğini tehlikeye atmadan eğitime ulaşabilmelerinin kolay ve etkili yollarından birinin teknolojik imkânlarla başvurmak olduğu görülmüştür. Bu görüş ise uzaktan eğitimi gündeme getirmiştir (Emin, 2020).

Uzaktan eğitim genel olarak eğitimi veren ve alan bireylerin fiziksel olarak aynı ortamda olmadığı bir eğitim türünü tanımlamaktadır. Uzaktan eğitimin tarihi 19.yy başlarına kadar uzanmaktadır (Akdemir, 2011). Uzaktan eğitim "Öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda bulunmak zorunda olmadığı ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin posta hizmetleri ve iletişim teknolojileri sayesinde yürütüldüğü bir eğitim sistemi modelidir" (İşman, 2011). Moore ve Kearsley (2012) uzaktan eğitimi, öğretimin ve öğrenmenin bilinen örgün eğitim kurumlarından farklı şekilde gerçekleştiği, gerekli iletişimin farklı teknolojiler ve özel kurumsal organizasyonlar aracılığıyla sağlandığı öğretim ve planlı öğrenmeler olarak tanımlamışlardır. Uzaktan eğitimde eğitim süreçlerinin planlanması, kontrolü ve değerlendirilmesi aşamalarında sorumluluk büyük oranda öğrenciye aittir.

Özer'e (1990) göre uzaktan eğitim ise "Bilişim teknolojileri ve eğitim teknolojilerinin imkânlarını kullanarak kitlelere eğitim hizmeti götürmenin hedeflendiği modern bir yaklaşımdır". Uzaktan eğitimin bileşenleri şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci ve öğretmenin fiziksel olarak birbirinden ayrılığı,
- Planlı ve düzenlenmiş materyaller ve program ile süreci destekleyen bir eğitim kurumunun varlığı,
- Teknolojik araçların varlığı (ses, görüntü, bilgisayar, basılı materyaller, video ..vb.),
- Çift taraflı iletişimin varlığı,
- Öğrencinin kendi öğrenme süreci için kendi sorumluluğunu alması (Lawhead, Alpert, Bland, Carswell, Cizmar, Deweitt ve Scott, 1997).

Ülkemiz tarihinde uzaktan eğitimin 1920 yıllarına dayandığı görülmektedir. Bu çalışmaların ilk uygulaması 1950 yılında Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Enstitüsü'nün bankacılık sektörü mensuplarına mektupla eğitim vermesi ile yapılmıştır. Devam eden süreçte mektupla eğitimler devam etmiş sonrasında Anadolu Üniversitesi tarafından uygulanan mektupla eğitim programı başarılı bir uzaktan eğitim örneği olarak tarihte yerini almıştır (Toptaş, 2001). Günümüze gelindiğinde ise pek çok kamu ve özel üniversitelerin uzaktan eğitim programlarının devam ettiği görülmektedir (Odabaş, 2003).

Yaşadığımız COVID-19 pandemi sürecinde eğitimi sürdürebilmek amacıyla gayret sarf eden eğitimcilerin ve akademisyenlerin gündemine acil uzaktan eğitim kavramı gelmiştir. Başlangıcından itibaren çevrimiçi olarak tasarlanan bir uzaktan eğitimin aksine mevcut kriz koşulları dolayısıyla uygulanmak zorunda kalan acil uzaktan eğitim durumu, normal örgün eğitimin yapılamadığı bir ortamda eğitimi ulaştırmak amacıyla seçilen mecburi alternatif bir yoldur. Eğitim ve öğretim için tamamıyla acil uzaktan eğitim çözümlerinin kullanımlarını içerir (Hodges, Moore, Locke, Trust ve Bond, 2020).

Uzaktan eğitim ve acil uzaktan öğretim kavramları birbirinden biraz farklı kavramlardır. Uzaktan eğitim, öğrenme ihtiyaçlarına cevap vermede ve açık eğitim uygulamalarına rehberlik etme bağlamında güzel tasarlanmış ve zamanla gelişen disiplinler arası bir alandır. Uzaktan eğitim öğrenciler ve öğrenme kaynakları arasında bulunan zaman ve/veya boşluk mesafesine göre tanımlanırken uzaktan olan eğitim mekânsal uzaklığı kastetmektedir (Bozkurt ve Sharma, 2020). Uzaktan eğitim alanı geçerliliğini ve değerini uzun süredir kanıtlamakla birlikte, yapılan araştırmalar da yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin bir farkı olmadığını ortaya koymuştur. Bilinenin aksine uzaktan eğitim kavramı özellikle ve sadece çevrimiçi eğitimlerden oluşmaz bu-

nun yanı sıra kullanılan çok geniş bir teknoloji yelpazesini ifade eder (Bozkurt, Jung, Xiao, Vladimirschi, Schuwer, Egorov ve Rodes, 2020).

Pandemi tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de ne zaman biteceği belli olmayan bir kriz süreci oluşturmuştur. Bu krizden nasibini alan eğitim sistemimiz için Millî Eğitim Bakanlığı derhal gerekli tedbirleri alarak kriz yönetimi sürecini başlatmıştır. Bu süreçte öncelikle Bilim Kurulunun önerisi dâhilinde 16 Mart 2020 tarihinde okullarda eğitim ve öğretime bir hafta süre ile ara verilerek, 23 Mart 2020 tarihinde tüm eğitim ve öğretimin kademelerinde uzaktan eğitime sürecine başlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise olarak üç ayrı kanal kurmuştur. Ayrıca Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ‘eba.gov.tr’nin altyapısı genişletilerek 18 milyondan fazla öğrenci için uzaktan eğitime başlanmıştır. Bu kanallardan verilen eğitim kapsamında ilkokul, ortaokul ve liseler için ders yayınları 20-25’er dakika olarak akşam saatlerine kadar sürmektedir. EBA “eba.gov.tr” üzerinden 1600’den fazla ders ve 20 binin üzerinde etkileşimli içerik ile öğrencilere kaynak sağlanmaktadır (MEB, 2020).

Uzaktan eğitim devam ederken bu sürecin daha verimli yönetilebilmesi, ileriye yönelik iyileştirme çalışmalarının yapılabilmesi, gelecek çalışmaların planlanabilmesi, sistemin faydaları ve eksiklikleri ile ilgili olarak dönüt alınabilmesi amacıyla eğitimin paydaşları olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşlerine başvurulması ihtiyacı gündeme gelmiştir. Yapılan literatür çalışmasında Karadağ ve Yücel (2020) tarafından gerçekleştirilen ve üniversitelerde uzaktan eğitimin değerlendirilmesini amaçlayan üniversite öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen bir çalışma saptanmıştır. Bu çalışmada çevrimiçi örnekleme yöntemlerinden e-posta listesi örnekleme yöntemi kullanılarak 163 üniversitede (111 devlet ve 52 vakıf) öğrenim gören 17.939 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Bozkurt (2020a) tarafından yapılan araştırmada ise Korona virüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algılarını incelemek amacıyla nitel çalışma türünde metafor analizi yapılmıştır. Eskişehir ve Konya ili resmi ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan (7-14) yaş aralığında 53 öğrenci ile çalışılmıştır. Ancak Ankara ili özelinde temel eğitim ve ortaöğretim düzeylerini kapsayan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, Korona virüs (COVID-19) pandemisinin, Ankara ilinde ilk ve orta-öğretim kademelerinde yürütülmekte olan uzaktan eğitim uygulamaları üzerindeki etkilerinin araştırılması ve pandemi süreci ile sonrasında yapılması planlanan uygulamalar için önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınabileceği dört farklı anket formu oluşturulmuştur. Bu anketler çevrimiçi olarak yönetici, öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından yanıtlanmıştır. Elde edilen veriler istatistiki yöntemlerle yorumlanmış ve sonuçlar tartışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerini kullanarak kesitsel bir anket tasarımı kullanılmıştır. Bu bölümde örneklem, veri toplama süreci, değişkenleri ve ölçümleri ile veri analiz adımlarını açıklayıcı bilgiler sunulmuştur.

Evren

Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında Ankara il sınırları içerisinde yer alan 25 ilçedeki ilkököl, ortaokul ve lise kurumlarında görev yapan 4.141 yönetici 851.736 öğrenci ve 53.753 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmayarak evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, araştırmaya katılan paydaşların demografik bilgilerine göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Paydaşların Demografik Bilgilerine Göre Dağılımları

Demografik Bilgi	Cinsiyet		İlçe		Eğitim Kademesi***			Evde İnternet Durumu			Toplam	
	Kadın	Erkek	Merkez	Çevre	Ana-Okulu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Var	Yok		Yetersiz
Öğrenci	66.996 (%56)	53.59 2 (%44)	103.48 4 (%86)	17.104 (%14)	1.416 (%1)	41.437 (%34)	46.658 (%39)	31.077 (%26)	95.559 (%79)	17.293 (%14)	7.736 (%7)	120.524
Veli	107.89 3 (%85)	19.31 4 (%15)	109.93 6 (%86)	17.241 (%14)	8.772 (%7)	55.053 (%43)	45.058 (%35)	18.294 (%14)	100.162 (%79)	19.291 (%15)	7.724 (%6)	127.177
Öğretmen	13.862 (%77)	4.169 (%23)	14.857 (%82)	3.174 (%18)	818 (%5)	6.094 (%34)	5.946 (%33)	5.173 (%29)	vy*	vy*	vy*	18.031
Yönetici**	184 (%9)	257 (%12)	1.615 (%77)	496 (%24)	17 (%1)	93 (%4)	77 (%4)	80 (%4)	vy*	vy*	vy*	2.111

*vy veri yoktur. **Yöneticiler ait cinsiyet (1.670) ve eğitim kademesi (1.844) değişkenleri kayıp değer içermektedir. ***Velilerin eğitim kademesi velisi olduğu öğrencinin öğrenim gördüğü eğitim kademesini göstermektedir.

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın veri toplama sürecinde araştırma evreninde bulunan 120.524 (%14) öğrenci, 127.177 öğrenci velisi, 18.031 (%54) öğretmen ve 2.111 (%51) okul yöneticisinin görüşlerine ulaşılmıştır. Buna göre araştırma toplam 267.843 paydaş üzerinden yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, paydaşların demografik bilgilerini içeren ve çalışmanın amacına uygun görüşlerinin sorulduğu anketler kullanılmıştır. Anket formunun geliştirilmesinde, öncelikle araştır-

manın hedeflerine uygun olarak ilgili alan yazın incelenerek 4 alan uzmanı tarafından her bir paydaş için ayrı ayrı hazırlanan açık uçlu sorular 5 öğrenci, 6 öğretmen, 3 veli ve 4 okul yöneticisine yöneltilmiştir. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar ve ilgili alan yazın dikkate alınarak anket soruları oluşturulmuştur. Sonraki aşamada hazırlanan taslak ölçme araçları soruları araştırmanın amacına uygunluğu, anlaşılabilirliği gibi konularda değerlendirmeleri için 2 ölçme değerlendirme uzmanı, 2 eğitim yönetimi alanından olmak üzere 4 alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Eğitim yönetimi alanındaki uzmanlardan birinin uzaktan eğitim konusunda çalışmaları olmasına özen gösterilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda her bir paydaş için ayrı oluşturulan anket formları yeniden düzenlenerek kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece anket formları 3'ü kişisel bilgiler olmak üzere toplam öğrenci için 15, okul yöneticisi için 13, öğretmen için 16 ve veli için 14 sorudan oluşmuştur. Anket formları demografik bilgiler, uzaktan eğitime öğrencilerin erişimi ve katılımı, sürecin organizasyonu, verilen eğitimin niteliği ve geleceğine ilişkin görüşlerini içeren beş bölümden oluşmaktadır. Anket formunun mevcut uygulamaların düzeyini belirlemeye yönelik soruları dereceleme seçenekleri "Hiç Katılmıyorum = 1" ve "Tamamen Katılmıyorum = 5" (örnek madde: Okulumda öğretmenler uzaktan eğitimleri düzenli olarak gerçekleştirirler.) biçiminde ifade edilmiştir. Anket formunun yaşanan sorunları belirlemeye yönelik soruları çoktan seçmeli (örnek madde: Uzaktan eğitim sürecinde sizi zorlayan unsurlar nelerdir?), çözüm önerilerine yönelik sorusu da açık uçlu soru (örnek madde: Uzaktan eğitim sürecinin daha iyi hale getirilip geliştirilebilmesi için önerileriniz nelerdir?) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmanın veri toplama süreci 2019-2020 eğitim öğretim yılının Mayıs ayında gerçekleştirilmiştir. Veri toplamaya başlamadan önce, çalışmayı yürütmek için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Ar-Ge biriminin desteği ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar için veri toplama aracı Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü/Bilişim Sistemleri (ANKBİS) formu olarak tasarlanmış ve bu form kullanarak araştırma verileri internet üzerinden toplanmıştır. Ankara genelinde 25 ilçedeki tüm okullarda yürütüldüğü için para, zaman tasarruf sağlayabilmek ve daha geniş katılımcı sayısına ulaşmak adına çalışmada dijital veri toplama tercih edilmiştir. Ayrıca araştırma ekibinin üyeleri, veri kalitesini sağlamak için dijital anket formunu göndermeden önce okul müdürleriyle telefonda görüşmeler gerçekleştirmiş ve okullardaki yönetici ve öğretmenlere resmi bir yazı göndermiştir. Veri toplama sürecinde seçilen öğretmenler ölçekleri doldurmuş ve araştırma ekibi bunları aynı anda kontrol etmiştir. Ölçeklerin doldurulması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada toplanan veriler araştırma sorularına göre IBM SPSS 23 programından yararlanılarak betimsel istatistikler, t-testi ve Anova analizleri ile gerçekleştirilmiştir.

Betimsel istatistikler tarama araştırmalarında, katılımcıların kişisel bilgilerinin ve toplanan verilerin genel olarak betimlenmesinde kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2011). Buna göre paydaş görüşlerini belirlemeye yönelik maddeler toplanarak toplam puan elde edilmiş ve elde edilen toplam puan katılımcı sayısına bölünerek beşli likert tipinde toplam puanlar yeniden ölçeklenmiştir. Hesaplanan ortalama istatistiklerinin sıklık aralıklarının ölçütleri; 1-1.80, Hiç; 1,81-2,60, Az; 2,61-3,40, Orta; 3,41-4,20, Çok ve 4,21-5,00, Tam olarak belirlenmiştir.

Mevcut çalışmada, verilerin analiz aşamasında uygun tekniğin uygulanabilmesi için öncelikle ilgili analize ilişkin varsayımların karşılanma durumları incelenmiştir. Bağımlı değişkenin ölçümlerinin normal dağılımı çarpıklık, basıklık katsayıları, histogram, kutu çizgisi, Q-Q grafiklerinin ve Kolmogrov-Smirnov Testi ile incelenmiştir ($p>.05$). Ayrıca gruplara ilişkin varyansların eşitliği durumunu ifade eden homojenlik ise Levene F testi ile belirlenmiştir. Sonuç olarak grupların çarpıklık ve basıklık katsayıları -2 ile +2 arasında olduğu (George ve Mallery, 2010) ve puanların Q-Q parsellerindeki 45 derecelik referans çizgisinin üzerinde toplandığı görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda puanların normal dağılımdan anlamlı bir sapma göstermediği ($p>.05$) ve homojen dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir ($p>.05$).

Bu araştırmada yazarlar veri analizleri için gerekli varsayımların karşılanmasının ardından iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için *ilişkisiz örneklem için t-testi*, iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere *tek yönlü ANOVA* testinin kullanılmasına karar vermişlerdir. Ayrıca grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda, ortalama puanların çoklu karşılaştırmasında gruplar arasında fark veya farklar bulunmuşsa, bu farkın ya da farkların hangi gruplar arasında olduğunun bulunması için araştırmacı tarafından daha güçlü kabul edilen Scheffe testi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin uzaktan eğitime erişim ve katılım durumları, uzaktan eğitimin organizasyonu, niteliği ve uzaktan eğitim uygulamasının geleceğine yönelik paydaş görüşlerini içeren bulgular ve yorumlar sunulmaktadır. Bu bağlamda öncelikle paydaşların uzaktan eğitime erişim ve katılım, organizasyonu, niteliği ve geleceğine ilişkin genel değerlendirmelerine yer verilmiştir. İkinci kısımda ise paydaşların bu kategorilerdeki görüşleri arasındaki farklılıklar ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda paydaşların MEB tarafından COVID-19 virüsünün neden olduğu pandemi sürecinde okulların kapatılması sonucunda sunulan uzaktan eğitim hizmetine ilişkin değerlendirmelerini içeren görüşleri Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. MEB Tarafından Sunulan Uzaktan Eğitiminin Değerlendirilmesine İlişkin Paydaş Görüşlerin Dağılımı

Paydaş	Maddeler	\bar{X}	S	Katılım Düzeyi
Uzaktan eğitime erişim ve katılım				
Ortak	Bu okuldaki her bir öğrenci uzaktan eğitim derslerine katılma imkânı bulur.	3.81	1.137	Çok
Öğretmen	EBA üzerinden yaptığım canlı derslere öğrenciler düzenli olarak katılır.	3.80	1.147	Çok
Veli	Çocuğum EBA TV ders programlarını takip eder.	3.92	1.242	Çok
Veli	Çocuğum EBA canlı derslere düzenli ve aktif olarak katılır.	3.05	1.397	Orta
Veli	Çocuğum eba.gov.tr adresinden öğretmenimin yürüttüğü etkinlik ve ödevlendirmelere katılır.	3.91	1.291	Çok
Öğrenci	EBA TV ders programlarını takip ederim.	3.86	1.248	Çok
Öğrenci	EBA canlı derslere düzenli ve aktif olarak katılıyorum.	3.87	1.418	Çok
Öğrenci	Eba.gov.tr adresinden öğretmenimin yürüttüğü etkinlik ve ödevlendirmelere katılıyorum.	3.88	1.268	Çok
Uzaktan eğitimin organizasyonu				
Ortak	Uzaktan eğitim süresince okul idaresi tarafından öğrenci ve velilere gerekli bilgilendirme yapılır.	4.30	1.030	Tam
Yönetici	Okulumda öğretmenler uzaktan eğitimleri düzenli olarak gerçekleştirirler.	4.21	.9276	Tam
Yönetici	Öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerini sistematik olarak izlerim.	4.31	.8993	Tam
Yönetici	Öğretmenlere uzaktan eğitim sürecindeki durumları ile ilgili dönüt veririm.	4.26	.9489	Tam
Yönetici	Uzaktan eğitim sürecinde yeterince aktif olmayan öğretmenleri teşvik ederim.	4.13	1.0879	Çok
Yönetici	Uzaktan eğitimlere düzenli olarak katılmayan öğrencilerin takibini yapar, onları sürece dâhil etmek için çalışırım.	3.83	1.0734	Çok
Öğretmen	Uzaktan eğitimlere düzenli olarak katılmayan öğrencilerin takibini yapar, onları sürece dahil etmek için çalışırım.	3.80	1.147	Çok
Öğretmen	Uzaktan eğitim derslerimi düzenli olarak gerçekleştirirebiliyorum.	4.28	.940	Tam
Öğretmen	Uzaktan eğitim sürecine okul idaresi tarafından desteklenirim.	3.92	.999	Çok
Veli	Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerle rahatlıkla iletişim kurabiliyorum.	4.23	1.075	Tam
Öğrenci	Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenimle rahatlıkla iletişim kurup geri bildirim alabiliyorum.	4.26	1.052	Tam
Uzaktan Eğitimin Niteliği				
Ortak	Uzaktan eğitim derslerinin de yüz yüze eğitim kadar etkili olduğunu düşünüyorum.	2.47	1.310	Az
Öğretmen	EBA üzerinden öğrencilere ödevlendirme yapıp ödevlerin takibini sağlıyorum.	3.81	1.204	Çok
Veli	Çocuğum uzaktan eğitim süresince dersleri anlamakta zorluk çekiyor.	2.75	1.343	Orta
Veli	Çocuğum uzaktan eğitimlere seveerek katılıyor.	3.54	1.258	Çok
Öğrenci	Uzaktan eğitim yoluyla aldığım dersler ihtiyaçlarımı karşılıyor.	3.23	1.224	Orta
Uzaktan Eğitimin Geleceği				
Ortak	Salgın sürecinden sonra okullar açıldığında uzaktan eğitim, eğitimin bir parçası olarak devam etmelidir.	2.92	1.503	Orta

Not: EBA canlı ders uygulamasına katılım durumu değerlendirirken ilkökul 1. ve 2. sınıf öğrencileri ve velileri, bu sınıf seviyelerinde böyle bir uygulama olmadığı için kapsam dışında bırakılmıştır.

Araştırma kapsamında paydaşların öğrencilerin uzaktan eğitime erişimi ve katılımlarını belirlemeye yönelik sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin uzaktan eğitime büyük oranda kolaylıkla erişebildiklerini göstermektedir ($3.053 \leq \bar{X} \leq 3.88$; Çok). Bununla birlikte öğrencilerin canlı derslere düzenli ve aktif olarak katılımlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, uzaktan eğitim sürecine çeşitli sebeplerle dâhil olmayan öğrencilerin sürece katılması için öğretmen ve okul yöneticilerinin herhangi bir çalışma yapıp yapmadıklarını saptamak amacıyla öğretmen ve yöneticilerin “Uzaktan eğitimlere düzenli olarak katılmayan öğrencilerin takibini yapar, onları sürece dâhil etmek için çalışırım.” ifadesine verdikleri cevaplara göre öğretmen ve yöneticilerin daha çok “büyük ölçüde” ve “tamamen” katıldığı görülmektedir.

Bu uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve velilerin öğretmen ile rahatlıkla iletişim kurup kurmadığını saptamaya yönelik “Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerle rahatlıkla iletişim kurabiliyorum.” maddesinde öğrenci ve veli görüşlerinin oldukça benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırma bulguları, öğrenci ve velilerin bu süreçte öğretmenlerle iletişim kurma konusunda büyük oranda problem yaşamadığını göstermektedir. Aynı konu öğretmenlere “Veli ve öğrencilerinizle ne sıklıkla iletişim kurarsınız?” sorusu yöneltildiğinde öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Veli ve Öğrencilerle İletişim Kurma Sıklığı

İletişim Kurma Sıklığı	N	%
Haftada bir kez	8.814	48.9
Gün aşırı	3.058	17.0
Hafta içi her gün günde bir kez	3.439	19.1
Hafta içi her gün birden fazla kez	2.720	15.1
Toplam	18.031	100.0

Tabloya göre öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri ve velileri ile haftada bir kez iletişim kurduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrenci ve velilerin uzaktan eğitim sırasında ne tür cihazlarla iletişim kurduğunu belirlemeye yönelik sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde öğretmeniniz/öğretmenleriniz ile hangi iletişim araçlarını kullanarak bağlantı kuruyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen ve Öğrencilerin Kullandıkları İletişim Araçları

İletişim araçları	Öğretmen		Öğrenci	
	N	%	N	%
Whatsapp, Telegram gibi mesajlaşma uygulamaları	17.164	95.2	108.337	89.9
Telefonda Konuşma	15.671	86.9	75.705	62.8
Skype, Teams, Zoom, Adobe Connect, Webex, EzTalks, Hangouts Gibi Video Konferans Uygulamaları	5.942	33.0	35.059	29.1
Youtube veya sosyal medya hesaplarından canlı yayın	1.879	10.4	8.769	7.3
E-Posta Grubu	1.517	8.4	2.813	2.3
Diğer	1.055	5.9	3.582	3.0
Google Clasroom, ClassDojo, Edmodo vb. sınıf takip ve dosya paylaşım uygulamaları	770	4.3	3.897	3.2
Öğretmenimle/Öğrencilerimle hiç bağlantı kurmadım.	155	0.9	2.345	1.9

Tabloya göre uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin en çok Whatsapp, Telegram gibi mesajlaşma uygulamalarını ve telefonda konuşmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğrencilerin bu süreçte kullandıkları kaynaklar ve kullanırken nasıl yardım aldıklarının tespitini belirlemek üzerine öğrencilere “Uzaktan eğitim sürecinde hangi kaynaklardan yararlanarak derslerinizi takip ediyor veya destek alıyorsunuz?” sorusu yöneltilerek elde edilen sonuçlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Yararlandıkları Kaynaklar ve Cihazlar

Kullanılan kaynaklar	N	%	Kullanılan cihaz	N	%
TRT EBA TV Kanalları (İlkokul, Ortaokul, Lise)	92.689	76.9	Birden fazla cihaz	57.010	47.4
Eğitim Bilişim Ağı (EBA) web sitesi veya mobil uygulaması	86.316	71.6	Sadece akıllı telefon	25.467	21.2
Öğretmenin/Öğretmenlerin paylaştığı materyaller	81.098	67.3	Sadece TV	24.248	20.2
Öğretmenim/öğretmenlerim ile gerçekleştirdiğimiz online (canlı) görüşmeler	56.664	47.0	Sadece Bilgisayar	11.098	9.2
Aile büyüklerimden yardım alıyorum	44.039	36.5	Sadece tablet	1.825	1.5
Ders takibi yapmıyorum.	6.890	5.7	Cihazımız yok	507	0.4
Diğer	4.596	3.8	Toplam	120.155	100
Hiçbir kaynaktan faydalanmıyorum kendi kendime çalışıyorum.	4.593	3.8			

Yukarıdaki tabloda verilen bilgilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%77) TRT EBA TV Kanalları ve EBA Web sitesi ve mobil uygulamalarını (%72) kullanarak uzaktan eğitim sürecine dâhil olduğu, öğrencilerin %6'sının ders takibi yapmadığı ve %4'ünün de uzaktan eğitim kaynaklarından faydalanmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Buna göre katılımcılar büyük oranda EBA TV'yi takip etmektedir. Ayrıca araştırmadaki öğrencilerin çoğunlukla birden fazla cihaz (%47) ile uzaktan eğitim sürecine katılım sağladıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin pandemi sürecindeki uzaktan eğitim sürecine ilişkin diğer seçenekler incelendiğinde ise anlı ders uygulamasına katılım oranının orta düzeyde olduğu ve eba.gov.tr adresi üzerinden gerçekleştirilen eğitim ve etkinliklere katılım oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci boyutunda ise uzaktan eğitimin organizasyonuna ilişkin paydaş görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve okul idaresinin eğitimleri gerçekleştirme düzeyi, veli ve öğrencilere bilgilendirme yapma durumu, eğitimlere katılmayan öğrencilerle ilgili çalışmalar, öğretmenlerin süreç içinde izlenmesi gibi değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Buna göre uzaktan eğitimin organizasyonuna ilişkin ortalama puanlara bakıldığında sürecin oldukça iyi yönetildiği görülmektedir ($3.80 \leq \bar{X} \leq 4.31$; Tam).

Bu kapsamda öğretmen ve yöneticilere öğretmenlerin düzenli olarak uzaktan eğitim derslerini gerçekleştirme durumu sorulmuştur. Bulgular öğretmenlerin uzak eğitim derslerini düzenli olarak gerçekleştirmeleri konusuna öğretmenler kendileri ve yöneticiler büyük oranda katıldığını ifade etmektedir ($\bar{X} = 4.21$; Tam). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen çalışmalarının okul yönetimince takibi ve desteklenmesi konusunda öğretmen ve yönetici görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda, araştırmada Tabloya göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul idaresi tarafından desteklendiğini düşünmektedir ($\bar{X} = 3.92$; Çok). Tablo 2 incelendiğinde okul yöneticilerinin uzak eğitim sürecinde öğretmenleri sistematik olarak izlediği ve şartlarla ilgili öğretmenlere dönüt verdiği söylenebilir ($\bar{X} = 4.31$; Tam).

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi konusunda yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri ayrı ayrı alınmıştır. Tablo 2 incelendiğinde bütün katılımcıların süreç içinde öğrenci ve velilerin bilgilendirilme ve iletişim konusunda oldukça olumlu görüş sahibi oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmenler uzaktan eğitimde derslerini sorunsuz olarak gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir ($\bar{X} = 4.28$; Tam).

Araştırmanın üçüncü boyutu olarak MEB tarafından sunulan uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin görüşler incelenmiştir. Bu başlık altında katılımcıların uzaktan eğitim sürecini ne kadar etkili buldukları ve yüz yüze eğitim başladıktan sonra uzaktan eğitimlerin devam etmesi konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda tüm katılımcılara uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar etkili bulup bulma-

dıkları sorulmuştur. Öğrenci, veli, öğretmen ve okul yöneticileri uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olduğu konusunda olumsuz görüş eğilimindedir. Katılımcılar birbirleriyle karşılaştırıldığında, yöneticilerin diğer katılımcılara göre az da olsa daha olumlu görüşe sahip olduğu, veli ve öğretmenin ise diğer katılımcılara göre az da olsa daha olumlu görüşe sahip olduğu görülmektedir. Genel anlamda katılımcıların yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettikleri söylenebilir. Ayrıca sonuçlar incelendiğinde hem öğrenci hem de velilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimin öğrenme sürecine etkisiyle ilgili sorulara orta düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bununla birlikte velilerin daha çok uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme zorluğu çekmediği görüşünde olmalarına rağmen, öğrencilerin uzaktan eğitimin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamadığı görüşünü belirttikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın bu boyutu kapsamında veli, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorluklar belirlenmek istenmiştir. Bu bağlamda öğrenci ve velilere “Uzaktan eğitim derslerinin takibinde en çok karşılaştığımız problemler nelerdir?” sorusu, öğretmen ve yöneticilere ise “Uzaktan eğitim sürecinde sizi zorlayan unsurlar nelerdir?” sorusu yöneltilerek elde edilen sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrenci ve Velilerin Uzaktan Eğitim Derslerinin Takibinde Yaşadığı Zorluklar

Yaşanan zorluk	Öğrenci		Veli	
	N	%	N	%
İnternet bağlantısında sorun yaşanması.	48.712	41.9	61753	49.8
Bireysel olarak çalışmaktan kaynaklanan motivasyon sorunu.	34.623	29.8	46365	37.4
Bu süreçte hiçbir zorluk yaşamadım.	29.277	25.2	27833	22.4
Yaşadığımız bu olağanüstü durumun derslerime odaklanmama engel olması.	24.193	20.8	-	-
Ders programlarının süresinin yetersiz olması.	20.708	17.8	-	-
Evde verimli çalışma ortamı olmaması.	19.012	16.3	20255	16.3
Evimizde tablet, bilgisayar gibi donanımların olmaması.	13.332	11.5	17943	14.5
Aile bireyleriyle eğitim saatlerimin aynı zamana denk gelmesi.	10.680	9.2	22192	17.9
Diğer	9.359	8.0	33762	27.2
Ders programının çok yoğun olması.	8.222	7.1	-	-
Evimizde veya telefonumuzda internet bağlantısının olmaması.	7.886	6.8	9462	7.6
Dijital okuryazarlığımın yetersiz olması.	4.842	4.2	6472	5.2
Öğretmenim/öğretmenlerimin bu süreçte destek olmaması	2.823	2.4	-	-
Ailemin bu süreçte destek olmaması.	2.043	1.8	-	-
Evimizde televizyonun olmaması.	817	0.7	952	0.8

Yukarıda verilen tablo incelendiğinde öğrenci ve velilerin uzaktan eğitim sürecinde en çok internet bağlantısında (%42-%50) ve öğrenci motivasyonunda (%30-%37) problem yaşadıkları belirtilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenci ve velilerin yaklaşık %25'lik bir bölümü ise bu süreçte bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.

Tablo 7. Öğretmen ve Yöneticilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Zorlandıkları Unsurlar

Yaşanan zorluk	Öğretmen		Yaşanan zorluk	Yönetici	
	N	%		N	%
Öğrencilerin teknolojiye erişimi	12.731	70.9	Öğrencilerin teknolojiye erişimi	1365	65.3
İlgisiz öğrencileri motive etmek	10.145	56.5	Dezavantajlı durumda olan öğrencileri sürece dâhil etmek	917	43.9
Mesafeden dolayı öğrencilerle duygusal bağ kuramamak.	9.551	53.2	Öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda bilgi ve deneyimlerinin olmaması	865	41.4
Dezavantajlı durumda olan öğrencileri sürece dâhil etmek	7.983	44.5	Velilerden yeterince destek alamamak	762	36.5
Veliden yeterince destek alamamak	5.947	33.1	Öğretmenlerin teknolojiye erişimi	661	31.6
Öğrencilerin dijital okuryazarlığının yetersiz olması	5.786	32.2	Velilerle iletişim kurmak	644	30.8
Evden çalışmanın getirdiği stres ve iş yükü	4.697	26.2	Öğrencileri motive etmek	644	30.8
Uzaktan eğitimle ilgili bilgi ve deneyiminin olmaması	4.524	25.2	Öğrencilerle iletişim kurmak	594	28.4
Öğrencilerle iletişim kurmak	4.038	22.5	Sürecde aktif olmayan öğretmenleri motive etmek	591	28.3
Müfredatı uzaktan eğitime adapte etmek	3.848	21.4	Öğrencilerin dijital okuryazarlığının yeterli olmaması	575	27.5
Öğrencilere geri dönüt vermek	3.522	19.6	Uzaktan eğitim ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olmama	532	25.5
Öğretmenlerin teknolojiye erişimi	3.510	19.6	Öğretmenlerin dijital okuryazarlığının yeterli olmaması	531	25.4
Velilerle iletişim kurmak	3.439	19.2	Diğer	240	11.5
Öğretmenlerin dijital okuryazarlığının yetersiz olması	2.666	14.9	Herhangi bir zorlukla karşılaşmadım	159	7.6
Zaman yönetimi	2.592	14.4			
Bu süreçte hiçbir zorluk yaşamadım.	1.132	6.3			
Diğer	1.073	6.0			
Okul idaresinin yeterince destek olmaması	554	3.1			

Yukarıda verilen tablolar incelendiğinde öğretmenlerin en çok öğrencilerin teknolojiye erişmesi (%71), ilgisiz öğrencileri motive etme (%57) ve öğrenciler ile duygusal bağ kurma (%53) konularında zorlandıkları belirtilmiştir. Yöneticiler açısından yaşanan zorluklarda ise öğrencilerin teknolojiye erişimi (%65), dezavantajlı öğrencileri sürece dahil etmek (%44) ve öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda bilgi ve deneyim konusundaki yetersizliklerinin (%42) en büyük sorun kaynağı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca süreçte hiçbir zorluk yaşamadığını belirten yönetici ve öğretmenlerin oranı ise (%6-8) düşüktür. Bu bulgular yaşanan sorunların teknolojiye erişim ve kullanıma odaklandığını göstermektedir. Genel olarak en çok sorun yaratan durumların öğrencilerin internete bağlanmasında yaşanan problem olduğu, öğrencilerin öğrenme motivasyonunun sağlanamaması, öğretmenlerin yeterli teknolojik bilgiye sahip olmaması ve öğretmenlerin öğrenciler ile duygusal bağ kuramıyor olması söylenebilir. Bunun yanı sıra bu süreçte sorun yaşamadığını belirten öğrenci oranı yüksek olmasına rağmen, veli, öğretmen ve yöneticilerin bu maddeye katılma oranı oldukça düşüktür.

Çalışmanın bir başka sorunda katılımcı velilere öğrencilerin motivasyon durumlarını belirlemek amacıyla “*Çocuğum uzaktan eğitime severek katılıyor.*” şeklinde bir madde yöneltilerek toplanan verilere göre araştırmaya katılan velilerin cevapları incelendiğinde velilerin büyük çoğunluğunun (%30) uzaktan eğitime severek katıldıklarını belirttikleri görülmüştür. Öte yandan çocukların uzaktan eğitime severek katılmadığını düşünen veli oranı ise (%9) düşüktür. Bu durumdan hareketle, araştırmanın uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi boyutunda öğrencilerin derslere severek katılıyor olmaları, öğrencilerin genelinde öğrenme sürecinde zorluk çekmediğini belirtmesi, uzaktan eğitimin esnek ve kullanımının kolay olması gibi durumlar olumlu yönlerine işaret ederken; öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin ortak görüşlerinde belirtilen internet bağlantısında sorun yaşanması, öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının düşük olması, uzaktan eğitim konusunda bilgi ve donanım eksikliğinin olması olumsuz yönleri olarak gösterilebilir.

Araştırmanın son boyutunda ise paydaşların uzaktan eğitim sürecinin geleceğine ilişkin sorular sorulmuştur. Bu kapsamda Tablo 2 incelendiğinde bütün katılımcıların pandemi süreci sonrasında uzaktan eğitimin devam etmesi konusunda orta düzeyde bir görüş sahibi oldukları görülmektedir ($\bar{X} = 2,92$; Orta). Çalışmanın bu boyutundaki diğer bir anket maddesi olarak öğretmenlere “*Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlere destek olabilecek unsurlar neler olabilir?*” sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlere Destek Olabilecek Unsurlar

	N	%
İyi örnek videoları ya da ders planları	12.185	68.6
Eğitim teknolojileri şirketleri tarafından daha fazla kaynak sunulması	9.803	55.2
MEB tarafından açık bir yönlendirme	7.888	44.4
Ulusal medya kanalları aracılığı ile daha fazla eğitim içerikli yayın yapılması	7.607	42.8
Mesleki gelişim için hızlı uzaktan eğitimler	6.258	35.2
Öğretmenlerin deneyim ve görüşlerini paylaşacağı video konferanslar yapılması	5.653	31.8

Tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde, iyi örnek videoları ya da ders planlarının (%68), eğitim teknolojileri şirketleri tarafından daha fazla kaynak sunulması (%55), MEB tarafından açık bir yönlendirme (%44) yapılmasının destek olabilecek en çok tercih edilen unsurlar olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusunda katılımcıların çalışma kapsamında ortak maddeler üzerinden ele alınan uzaktan eğitimin boyutlarına ilişkin değerlendirmelerinin paydaş, okul türü, cinsiyet ve ilçelere göre farklılık gösterme durumları incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmadaki katılımcılarının Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Anketi'ndeki ortak sorulara verdikleri cevapların paydaşlara ve okul türüne göre farklılaşma durumları tek yönlü ANOVA analizi yapılarak incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9. Paydaşların "Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Anketi"nden Aldıkları Puanların Paydaş ve Okul Türüne göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Kategori	Alt Kategori	N	\bar{X}	S	F	p	Fark (Scheffe)
Uzaktan Eğitime Erişim	Paydaş	A. Öğrenci	120.588	3.90	1.111	3168,293*	,000	A-B
		B. Veli	127.177	3.83	1.117			A-C
		C. Öğretmen	18.031	3.04	1.165			A-D
		D. Yönetici	2.111	3.56	1.120			B-C
		Toplam	267.907	3.81	1.137			B-D
	Okul Türü	A. Anaokulu	11.023	3.52	1.271	1038,622*	,000	D-C
		B. İlkokul	102.677	3.90	1.109			B-A
		C. Ortaokul	97.739	3.86	1.117			B-C
		D. Lise	54.624	3.62	1.165			B-D
		Toplam	266.063	3.81	1.137			C-A
							C-D	
							D-A	

Canlı Derslere Katılım	Paydaş	A. Öğrenci	120.588	4.20	1.721	17873,718*	,000	A-B A-C
		B. Veli	127.177	3.05	1.397			
		C. Öğretmen	18.031	3.10	1.376			
		D. Yönetici	-	-	-			
		Toplam	265.796	3.57	1.652			
Okul Türü	A. Anaokulu	11.006	3.61	1.703	219,533*	,000	A-B A-D B-D C-A C-B C-D	
	B. İlkokul	102.584	3.50	1.746				
	C. Ortaokul	97.662	3.68	1.614				
	D. Lise	54.544	3.50	1.512				
	Toplam	265.796	3.57	1.652				
Uzaktan Eğitimin Or- ganizasyonu	Paydaş	A. Öğrenci	120.588	4.31	1.036	127,100*	,000	A-C B-C D-B D-A
		B. Veli	127.177	4.31	1.033			
		C. Öğretmen	18.031	4.18	.972			
		D. Yönetici	2.111	4.52	.846			
		Toplam	267.907	4.30	1.030			
Okul Türü	A. Anaokulu	11.023	4.44	.943	1399,378*	,000	A-B A-C A-D B-C B-D C-D	
	B. İlkokul	102.677	4.40	.959				
	C. Ortaokul	97.739	4.32	1.011				
	D. Lise	54.624	4.06	1.166				
	Toplam	266.063	4.30	1.031				
Uzaktan Eğiti- min Niteliği	Paydaş	A. Öğrenci	120.588	2.54	1.348	316,084*	,000	A-B A-C C-B D-A D-B D-C
		B. Veli	127.177	2.40	1.294			
		C. Öğretmen	18.031	2.45	1.129			
		D. Yönetici	2.111	2.85	1.208			
		Toplam	267.907	2.47	1.310			
Okul Türü	A. Anaokulu	11.023	2.37	1.272	213,810*	,000	A-D B-A B-D C-A C-B C-D	
	B. İlkokul	102.677	2.50	1.292				
	C. Ortaokul	97.739	2.51	1.317				
	D. Lise	54.624	2.35	1.331				
	Toplam	266.063	2.47	1.310				

Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği

Uzaktan Eğitimin Geleceği	Paydaş	A. Öğrenci	120.588	2.89	1.530	125,301*	,000	A-C
		B. Veli	127.177	2.96	1.508			B-A
		C. Öğretmen	18.031	2.80	1.281			B-C
		D. Yönetici	2.111	3.22	1.293			D-A
		Toplam	267.907	2.92	1.503			D-B
Okul Türü	Okul Türü	A. Anaokulu	11.023	2.82	1.468	571,716*	,000	A-D
		B. İlkokul	102.677	2.96	1.496			B-A
		C. Ortaokul	97.739	3.01	1.519			B-D
		D. Lise	54.624	2.69	1.477			C-A
		Toplam	266.063	2.92	1.504			C-B
							C-D	

* p<.01

Tablo 9'a göre öğrencilerin uzaktan eğitime erişim konusunda katılımcıların görüşlerinin paydaş [$F_{(3,267,907)} = 3.168,293, p<.01$] ve okul türüne [$F_{(3, 266,063)} = 1.038,622, p<.01$] göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Buna göre en olumlu görüşün öğrenci ($\bar{X} = 3.90$; Çok) ve velilerde ($\bar{X} = 3.83$; Çok) olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitime erişimi konusunda yöneticilerin öğretmenlere göre daha olumlu düşünceye sahip olduğu söylenebilir. Bu boyutta okul türüne göre ise en yüksek puanın ilkokul ($\bar{X} = 3.90$; Çok) ve ortaokullarda ($\bar{X} = 3.86$; Çok), en az puanın ise anaokullarında ($\bar{X} = 3.52$; Çok) olduğu görülmektedir. Bu durumu destekler nitelikte canlı derslere katılıma ilişkin olarak tabloya göre katılımcıların görüşlerinin paydaş [$F_{(2, 265796)} = 17873,718, p<.01$] ve okul türüne [$F_{(3, 265796)} = 219.533, p<.01$] göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Buna göre en olumlu görüşün öğrencilerde ($\bar{X} = 4.20$; Çok) olduğu görülmektedir. Ayrıca canlı derslere katılımın en fazla ortaokullarda ($\bar{X} = 3.68$; çok) en az ise liselerde ($\bar{X} = 3.50$; çok) olması dikkat çekicidir.

Tablo 9'a göre uzaktan eğitimin organizasyonunda paydaşlara ($F_{(3, 267,907)} = 127.100, p<.01$) ve okul türüne [$F_{(3,266,063)} = 1.399,378, p<.01$] göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre tüm paydaşların olumlu görüşe sahip olmalarına rağmen en olumsuz görüşün öğretmenlerde ve lise düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle eğitim kademesi yükseldikçe bilgilendirme ve organizasyon puanı azalmaktadır.

Uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin ortak soruda elde edilen puanların paydaşlara [$F_{(3, 267,907)} = 316.084, p<.01$] ve okul türüne [$F_{(3,266,063)} = 213.810, p<.01$] göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Buna göre yöneticilerinin ($\bar{X} = 2.85$; Orta) diğer paydaşlardan, ortaokulların ($\bar{X} = 2.51$; Az) diğer eğitim kademelerinden daha olumlu görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin elde edilen puanların paydaşlara [$F_{(3, 267,907)} = 125.301, p<.01$] ve okul türüne [$F_{(3,266,063)} = 571.716, p<.01$] göre anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre yöneticilerinin ($\bar{X} = 3.22$; Orta) diğer paydaşlardan, ortaokulların ($\bar{X} = 3.01$; Orta) diğer eğitim kademelerinden daha olumlu görüşe sahip oldukları

tespit edilmiştir. Buna göre çalışmada öğrenci, veli ve öğretmenlerin uzaktan eğitimin, eğitimin bir parçası olarak devam etmesi konusuna orta düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Yöneticiler ise diğer katılımcılara göre bu konuda daha olumlu görüşe sahiptir.

Bu çalışmadaki katılımcılarının Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Anketi'ndeki ortak sorulara verdikleri cevapların buldukları ilçe ve cinsiyetlerine göre farklılaşma durumları bağımsız örneklem için t-testi analizi yapılarak incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10. Paydaşların "Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Anketi"nden Aldıkları Puanların İlçe ve Cinsiyete göre t-testi Sonuçları

Değişkenler	Kategori	Alt kategori	N	\bar{X}	S	t	p
Uzaktan Eğitime Erişim	İlçe	Çevre	38.014	3.75	1.163	-11.264*	.000
		Merkez	229.893	3.82	1.133		
	Cinsiyet	Erkek	77.332	3.82	1.142	4.103*	.000
		Kadın	188.905	3.80	1.135		
Canlı Derslere Katılım	İlçe	Çevre	37.518	3.56	1.631	-1.916	.055
		Merkez	228.278	3.57	1.656		
	Cinsiyet	Erkek	77.075	3.82	1.707	48.973*	.000
		Kadın	188.721	3.47	1.618		
Uzaktan Eğitimin Organizasyonu	İlçe	Çevre	38.014	4.38	.979	14.909*	.000
		Merkez	229.893	4.29	1.037		
	Cinsiyet	Erkek	77.332	4.23	1.074	-22.570*	.000
		Kadın	188.905	4.33	1.011		
Uzaktan Eğitimin Niteliği	İlçe	Çevre	38.014	2.49	1.314	3.302*	.001
		Merkez	229.893	2.47	1.309		
	Cinsiyet	Erkek	77.332	2.53	1.345	16.245*	.000
		Kadın	188.905	2.44	1.295		
Uzaktan Eğitimin Geleceği	İlçe	Çevre	38.014	2.94	1.502	2.814*	.005
		Merkez	229.893	2.92	1.503		
	Cinsiyet	Erkek	77.332	2.92	1.524	.581	.561
		Kadın	188.905	2.92	1.496		

* p<.01

Tablo 9'a göre öğrencilerin uzaktan eğitime erişim konusunda katılımcıların görüşlerinin buldukları ilçe [$t_{(267,907)} = -11.264, p<.01$] ve cinsiyetlerine [$t_{(266,237)} = 4.103, p<.01$] göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre merkez ilçelerdekiler çevre ilçelere, erkekler kadınlara göre uzaktan eğitime erişimde daha olumlu görüşe sahiptir. Diğer taraftan canlı derslere katılımı ilçe [$t_{(265,796)} = -1.916, p>.05$] göre anlamlı

fark görülmezken cinsiyete [$t_{(265.796)} = 48.973, p < .01$] göre puanlar anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre erkek katılımcılar kadınlara göre canlı derslere katılımın daha yüksek olduğu görüşüne sahiptir.

Tablo 9'a göre uzaktan eğitimin organizasyonunda paydaşlara görüşlerinin bu-
ldukları ilçe [$t_{(267.907)} = 14.909, p < .01$] ve cinsiyetlerine [$t_{(266.237)} = -22.570, p < .01$] göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre çevre ilçedekiler merkez ilçelere, kadınlar erkeklere göre uzaktan eğitimin organizasyonunun daha iyi yapıldığı görü-
şündedir.

Uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin paydaş görüşleri ilçelerine [$t_{(267.907)} = 2.814, p < .01$] ve cinsiyetlerine [$t_{(266.237)} = 16.245, p > .05$] göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre çevre ilçedekiler merkez ilçelere, erkekler ise kadınlara göre uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin daha olumlu görüşlere sahiptir.

Son olarak katılımcıların uzaktan eğitimin gelecekte devamına ilişkin ise görüş-
lerin ilçe değişkenine göre farklılaşırken [$t_{(267.907)} = 3.302, p < .01$], cinsiyetlerine göre [$t_{(266.237)} = .581, p < .05$] anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna göre çevre ilçelerdeki katılımcılar merkez ilçedekilerine göre pandemi süreci sonunda uzaktan eğitimin devam etmesini daha fazla istemektedir.

Sonuç ve Tartışma

Küresel boyutta yaşanan Korona virüs (COVID-19) salgını sebebiyle Türkiye'de eğitim öğretimin tüm kademelerinde uzaktan yürütülmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı ve TRT işbirliğinde açılan Eba TV üzerinden ders yayınları yapılmış, eş zamanlı olarak eba.gov.tr üzerinden öğretmenler canlı dersler işlemeye devam etmişlerdir. Bu araştırma, Ankara ili özelindeki ilköğretim ve orta-
öğretim kademelerinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerin uzaktan eğitim süreci hakkındaki görüşlerine başvurulmuş, alınan görüşler "uzaktan eğitime erişim ve katılım, uzaktan eğitimin organizasyonu, uzaktan eğitimin niteliği ve uzaktan eğitimin geleceği" olmak üzere dört alt boyutta incelenmiştir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitime erişim ve katılım alt boyutuyla ilgili olarak, paydaşların tümünün uzaktan eğitim derslerine kolaylıkla erişim sağladığı belirlenmiştir. Uzaktan eğitime erişim TRT EBA TV kanallarında en yüksek seviyede eba.gov.tr üzerinden yapılan canlı derslere katılım oranının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebinin ise ülkemizde en yaygın kullanılan kitle iletişim aracı televizyon iken tüm paydaşların internet bağlantısına sahip olmadıkları, internet bağlantısına sahip olanların da birçoğunun bağlantıda problem yaşadığı görülmüştür. Bu durum geniş kitlelere daha kolay ulaşılabilmesi açısından uzaktan eğitimin verilmesinde televizyon kanalı kurulmasının ne kadar doğru bir karar olduğunu göstermektedir (Durmaz, 1999). Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde televizyon kullanılması bilgi-

lerin görsel, işitsel ve hareketli olarak aktarılmasını sağlaması açısından da önemlidir (Demiray ve Curabay, 2002). Fakat eğitim sürecinin daha verimli ve kaliteli olabilmesi için televizyon kanallarıyla bilgi aktarılan tek yönlü iletişim yerine öğrenci merkezli etkileşimin sağlanması gerekmektedir (Mantyla, 1999; Özgür, 2005; Phillips, 1997). Bu sebeple de “eba.gov.tr” üzerinden canlı dersler verilmiştir.

Çeşitli nedenlerle uzaktan eğitim faaliyetlerine katılamayan öğrencilerin sürece dâhil olmasını sağlamak amacıyla öğretmen ve okul yöneticilerinin büyük oranda çaba harcadıkları, öğrenci ve velilerin sorumlu öğretmenleri ile kolaylıkla iletişim kurabildikleri ayrıca öğretmenlerin de haftada en az bir kez olmak üzere çoğunlukla whatsapp, telegram gibi mesajlaşma uygulamaları üzerinden ya da telefonda konuşarak öğrencileri ve velileri ile görüştüğüleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar da öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci, öğrenci-ders materyali, öğretmen-veli arasında sürekli etkileşim sağlanması gerektiğini belirtmiştir (Özgür, 2005; Tuovinen, 2000).

Araştırmanın alt boyutlarından biri olarak uzaktan eğitimin organizasyonu için paydaş görüşleri incelendiğinde sürecin oldukça iyi yönetildiği görülmüştür. Bu alt boyuta ilişkin olarak, okul yöneticileri ile öğretmenlerin uzaktan eğitim derslerinin düzenlenmesi, yürütülmesi, izlenmesi ve takip edilmesi konusundaki görüşleri incelenmiş, öğretmenlerin dersleri düzenli olarak işlediği, yöneticilerin öğretmenlerin derslerini sistematik olarak takip ettiği ve dersler hakkında dönüt verdiği, öğretmenlerin süreçle ilgili yöneticiler tarafından desteklendiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar olumlu bir öğrenme ikliminin oluşturulabilmesi için okul yöneticilerinin, öğretimin denetlenmesi ve değerlendirilmesi, programların koordine edilmesi, öğrencilerle ilgili süreçlerin takip edilmesi boyutlarında özverili davranmaları gerektiğini vurgulamaktadır (Hallinger, & Murphy, 1985). Bununla birlikte öğrenme-öğretme sürecinin verimli geçmesinde en stratejik öge öğretmendir (Kocabaş & Karaköse, 2005). Yurt içinde ve yurt dışında yapılan birçok araştırma da öğretmen motivasyonunun öğrencilerin öğrenmesi ve başarısıyla arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Abazoğlu & Aztekin, 2015). Bu sebeple de olumlu ve olumsuz tüm koşullarda öğretmenlerin öğretim motivasyonlarının yüksek olması gerekmektedir ve bu boyutta okul yöneticilerinin desteği önem arz etmektedir (Aktepe & Buluç, 2014; Argon, 2014). Bu çalışmadan elde edilen bulgular da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okul yöneticilerinin öğretmenleri bu süreçte desteklediğini ve olumlu motivasyonlarını sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte öğrenci ve veliler, okul idaresi ve öğretmenler tarafından sürekli bilgilendirildiklerini, sürecin takipçisi olduğunu ve bu durumdan duydukları memnuniyeti belirtmişlerdir. Bu sonuçlar uzaktan eğitim sürecinin organizasyonunun ve yönetiminin başarılı bir şekilde gerçekleştirildiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın üçüncü alt boyutunda uzaktan eğitimin niteliğine yönelik bulgular değerlendirilmiştir. Bu boyutla ilgili olarak tüm paydaşlar, uzaktan eğitimin yüz yüze

eğitim kadar verimli olmadığını belirtmişlerdir. Özellikle öğrenci ve veliler uzaktan eğitim ile öğrenme sürecinin olumsuz etkilendiği görüşündedirler. Bozkurt (2020b) da yaptığı çalışmada uzaktan eğitimin etkileşim, zorunluluk, yetersizlik, dijital bölünme ve iletişim metaforlarında olumsuz etkilerini ortaya koymuştur. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitimin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtmişlerdir. Bu durumda, öğrenciyi merkeze alan ve aktif öğrenmeyi destekleyen öğelerin kullanılması uzaktan eğitimin daha etkili olma potansiyelini artıracaktır (Erkut, 2020). Bu alt boyutta paydaşların uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler de belirlenmek istenmiştir. Bu kapsamda, öğrenci ve velilerin en çok sorun yaşadığı iki durumun internet bağlantısı sorunu ve bireysel çalışmaktan kaynaklanan motivasyon eksikliği olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka bir araştırmada da öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını alamadıkları, öz yönetimli öğrenme becerilerinin gelişmediği için uzaktan eğitim sürecinde başarılı olamadıkları belirtilmiştir (Bozkurt, 2020b). Benzer şekilde öğretmen ve okul yöneticileri de öğrencilerinin teknolojiye erişimini sağlamada ve ilgisiz öğrencileri motive etmek konusunda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan benzer çalışmalarda teknolojiye erişimin sağlanması konusunda yüksek öğretimden daha alt dönemlere kadar öğrencilerin sınıtlar yaşadıkları belirtilmiştir (Karadağ ve Yücel, 2020). Ayrıca öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri ile duygusal bağ kurmakta zorlandıklarını, yöneticiler öğretmenlerin yeterli teknolojik bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim derslerine seveerek katıldıkları belirlenmiştir. Benzer durum Bozkurt (2020b)'un uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz metaforlarını belirlediği çalışmada da görülmüş, öğrenciler uzaktan eğitimi eğlenceli bulurken aynı zamanda öğretmenleri ile duygusal yakınlık kuramadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt boyutunda uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin görüşler alınmıştır. Bu boyutta tüm paydaşların uzaktan eğitimin devam ettirilmesiyle ilgili olarak orta düzeyde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Bu durum yüz yüze eğitimin uzaktan eğitim ile desteklenmesinin istenmesi şeklinde yorumlanabilir. Artık yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olması beklenen uzaktan eğitimin niteliğinin artırılması gerektiği ve bu bağlamda tüm paydaşlara önemli görevler düşmektedir (Erkut, 2020). Yine bu alt boyut kapsamında öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde özellikle, iyi örnek videoları ve ders planları, eğitim teknolojileri şirketleri tarafından daha fazla kaynak sunulması, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açık bir yönlendirme yapılması konularında destek beklediklerini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimin niteliğinin artırılmasında kaynaklarının çeşitlendirilmesi, içeriklerin zenginleştirilmesi ve bu kapsamda öğretmen eğitimlerinin artırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarının uzaktan eğitimle ilgili belirlenen bu dört boyutuna ilişkin okul türü ve paydaşlara göre farklılık gösterme durumları da incelenmiştir. Buna göre uzaktan eğitime erişim konusunda, en olumlu görüşlerin paydaş olarak

öğrencilere, okul türü olarak ilkokullara ait olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitimin organizasyonuna ilişkin, paydaşlar arasında en olumsuz görüşlerin öğretmenlere ait olduğu ve eğitim kademesi yükseldikçe sürecin organizasyonundan memnuniyetin düştüğü görülmektedir. Bu durumun nedenleri olarak kademeler artmasıyla merkezi sınav kaygısının ve eğitimden beklentilerin yükselmesi düşünülebilir.

Uzaktan eğitimin niteliği boyutu incelendiğinde, okul türünde ortaokulların, paydaşlar arasından da okul yöneticilerinin en olumlu görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin olarak ise yöneticilerin diğer paydaşlara göre, ortaokulların diğer okul türlerine göre daha olumlu görüş belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar okul yöneticilerinin uzaktan eğitim uygulamasına olumlu yaklaştıkları ve benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların verdikleri cevaplar cinsiyetlerine ve buldukları ilçelere göre de incelenmiştir. Buna göre uzaktan eğitime erişim boyutunda merkez ilçelerdekilerin çevre ilçelere, erkeklerin kadınlara; organizasyon boyutunda ise çevre ilçelerdekilerin merkez ilçedekilere, kadınların erkeklere göre daha olumlu görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmanın uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin boyutunda ilçelere ve cinsiyete göre farklılık olmadığı görülmüştür. Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı bir fark yok iken, çevre ilçelerin merkez ilçelere göre uzaktan eğitim çalışmalarının devam etmesini daha fazla istedikleri belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırmacılar için;

Bu araştırma Ankara ili genelinde yapılmış olup daha geniş bir örnekleme yapılması ve araştırma kapsamında hazırlanan anketin uzaktan eğitimin farklı boyutlarını da kapsayacak şekilde hazırlanması ya da her bir paydaş için görüşme tekniği ile desteklenmesi önerilebilir.

Uzaktan eğitim sürecine yönelik olarak;

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin bireysel motivasyonunu artıracak etkinlikler, çalışma stratejileri ile ilgili öğrencilere ve velilere seminer verilmesi, sürecin daha planlı ve verimli ilerleyebilmesi için okul yöneticilerinin öğretmenlerin motivasyonunu sağlaması, Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenler için uzaktan eğitim ve canlı derslerle ilgili ön bilgi vermesi ve plan oluşturulması, kendini yeterli görmeyen öğretmenlere teknoloji kullanımıyla ilgili eğitim verilmesi, eba.gov.tr internet adresinde yaşanan sıkıntıların giderilmesi için ise alt yapının güçlendirilmesi, içerik ve kaynakların zenginleştirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- ABAZAOĞLU, İ. ve AZTEKİN, S. (2015). Öğretmen moral ve motivasyonlarının öğrencilerin fen ve matematik başarılarına etkisi (Singapur, Japonya, Finlandiya ve Türkiye). ICEFIC 2015 *International Congress on Education for the Future: Issues and Challenges*, 13-15.
- AKDEMİR, O. (2011). Teaching math online: Current practices in Turkey. *Journal of Educational, Technology Systems*, 39(1), 47- 64.
- AKTEPE, V. Ve BULUÇ, B . (2014). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul yöneticilerinin öğretim liderliği özelliklerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 227-247.
- ARGON, T. (2014). Eğitim kurumlarında insan kaynaklarının desteklenmesi: Yönetici desteğine yönelik öğretmen görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 691-729.
- AYAR, M. (2007). *Osmanlı Devleti'nde kolera: İstanbul örneği (1892-1895)*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- BOZKURT, A. (2020a). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23.
- BOZKURT, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAD)*, 6(3), 112-142.
- BOZKURT, A. ve SHARMA, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi.
- BOZKURT, A., JUNG, I., XIAO, J., VLADİMİRSCHİ, V., SCHUWER, R., EGOROV, G. ve RODES, V. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126.
- BRAUDEL, F. (2003). *Maddi uygarlık gündelik hayatın yapıları*, (Çev.: Mehmet Ali KILIÇBAY), (2. Baskı). Ankara: İmge.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A.
- CAN, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları, *AUAD*, 6(2), 11-53.
- DEMİRAY, E. ve CURABAY, Ş. (2002). 20. Kuruluş yılında Anadolu Üniversitesi açıköğretim sistemi ve açıköğretim fakültesi eğitim televizyonu. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- DURMAZ, A. (1999). *Sayısal televizyonun temelleri*. Anadolu Üniversitesi ESBAY Yayını, Eskişehir
- EMİN, M.N. (2020). Koronavirüs salgını ve acil durumda eğitim. *Seta/perspektif Nisan*, 268, 1-4. <https://setav.org/assets/uploads/2020/04/P268.pdf>
- ERKUT, E. (2020). Covid-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125-133. <https://doi.org/10.2399/yod.20.002>

- GEORGE, D. ve MALLERY, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference*. Boston, MA: Pearson Education.
- HALLINGER, P. ve MURPHY, J. (1985). Assessing the instructional leadership behavior of principals. *Elementary School Journal*, 86(2), 217-248.
- HODGES, C., MOORE, S., LOCKEE, B., TRUST, T. ve BOND, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- İŞMAN, A. (2011). *Uzaktan eğitim [Distance education]*. Ankara: Pegem Akademi.
- KARADAĞ, E. ve YUCEL, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192.
- KOCABAŞ, İ. ve KARAKÖSE, T. (2005). Okul müdürlerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin motivasyonuna etkisi (özel ve devlet okulu örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 79-93.
- LAWHEAD, P. B., ALPERT, E., BLAND, C. G., CARSWELL, L., CİZMAR, D., DEWEİTT, J. ve SCOTT, K. (1997). The Web and distance learning: What is appropriate and what is not: Report of the ITiCSE'97 working group on the Web and distance learning. *ACM SIGCUE Outlook*, 25(4), 27-37.
- MANTYLA, K. (1999). *Interactive distance learning exercises that really work*. ASDT Publications.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2020). *Türkiye, Koronavirüs salgınında ulusal çapta uzaktan eğitim veren 2 ülkeden biri*. <https://www.meb.gov.tr/turkiye-koronavirus-salgininda-ulusal-capta-uzaktan-egitim-veren-2-ulkeden-biri/haber/20618/tr>
- MOORE, M. G. ve KEARSLEY, G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning*. USA: Cengage Learning.
- ODABAŞ, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- ÖZER, B. (1990). Uzaktan eğitim sisteminin evrensel yapısı. *Kurgu Dergisi*, 8, 569-594.
- ÖZGÜR, Z. A. (2005). Türkiye’de uzaktan eğitimde televizyonun etkileşimli kullanımı: olanaklar, sınırlılıklar ve çözüm önerileri. *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 3(4), 80-97.
- PHILLIPS, R. (1997). *The developers handbook to interactive multimedia*, Kogan Page Ltd, London.
- SAĞLIK BAKANLIĞI (2020). *Covid-19 Yeni Koronavirüs Hastalığı Nedir?* <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir>
- SARIKÖSE, S. T. (2013). *XIX. yüzyılda Çukurova’da doğal afetler ve salgın hastalıklar*, (Doktora Tezi), Ankara: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği

- TOPTAŞ, E. (2001). *Uzaktan eğitim ve kütüphanecilik bölümlerinde uygulanması: AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü için bir model*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- UNESCO (2020). *COVID-19 Educational disruption and response*, <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> web adresinden 08 Haziran 2020 tarihinde edinilmiştir.
- TUOVINEN, E. J. (2000). Multimedia distance education interactions, *Educational Media International*, 37 (1).
- WHO, (2020). *What is a pandemic?* https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/ web adresinden 05 Haziran 2020 tarihinde edinilmiştir.
- YILDIZ, F. (2014). *19. yüzyıl'da Anadolu'da salgın hastalıklar (Veba, Kolera, Çiçek, Sıtma) ve salgın hastalıklarla mücadele yöntemleri* (Yüksek Lisans Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- ZHU, H., WEI, L. ve NIU, P. (2020). The novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *Global Health Research and Policy*, 5(1), 1-3.